

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 „
Helyben hához hordva:	
Egész évre.....	20 kor
Negyedévre.....	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

M megjelenik minden nap a hétfő és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Hajdúvármegye határozata.

Magyarország legfiatalabb vármegyéje úgy tesz mint a gyermek, aki kurjongat, hogy magára vonatkozzon a figyelme. Lengyel Imre indítványára felett elrendelték a szavazást, írja a röpirat, a közgyűlés az indítványt óriási többséggel elfogadta, tehát az egyházi vagyon felosztandó lenne.

Az elfogadott határozat indokolásában benne van, hogy azoknak a föladataknak, melyeknek megoldására vagy szolgálatára az egyházi vagyon a papoknak adatott, az egyház nem teljesítette a multban sem, annál kevésbé teljesítette a jelenben, mikor a föladatak legnagyobb részét az állam végzi?

Nézzük tehát azokat a feladatokat, melyeket a határozat megdönthetetlen megállapításoknak jelöl ki.

»Az egyházi javakat — mondja az indokolás — sokan sem adták tulajdonul az egyháznak, hanem csak bizonyos célok kiegészítésére. Kitűnik ez II. Ulászló 3. rendeletének 20-ik cikkéből, az 1548-ik évi XII. törvényekből, melyet pedig I. Ferdinánd, a legkatholikusabb fejedelem szentesített.»

II. Ulászló fentebb idézett rendelete így szól:

»Azon egyházi férfiak pedig, kik csapataikat a lentirt rendben mindenkor

kiállítani s azokkal hadakozni kötelesek, ezek pedig:

Két érsek, tizenegy püspök, öt apát, a karthausi atyák, egy perjel, öt káptalan, egy nagy prépost és egy prépost, a kik köteleztettek bizonyos számú lovakkal kiállítására.

A határozat indokolása tehát az egyházi főkötelezettségét innen kezdi megállapítani és folytatja I. Ferdinánd 1548 évi XII. t.-c. rendelkezésével, amelyet a hajduk nagyobb épülésére a Corpus Jurisból magyarra fordítva idézünk:

»12. cikk. Továbbá az elpusztult zárdáknak, klostromoknak és káptalanoknak birtokai s jövedelmei, kivéven Bélavárt és tartozmányait, melyeket a királyi felség tetszés szerint ideiglenesen annak fentartása végett Tahy Ferencnek engedett, tudós papok és Isten igéjének igaz hirdetői táplálására, hogy a népet a régi igaz értelmű, valódi katolika hitben és vallásban megtartani és azokat, kik attól ez országban eltértek, arra visszavezetni igyekezzenek, valamint a vidékbéli iskolák felállítására és felszerelésére és azok tudós és jámbor mestereinek tartására és végre a jó reményű ifjuságnak s fiataloknak, hogy tanulhassanak, előmozdítására és segítségére fordítassanak s alkalmaztassanak; ezen módon jámbor és tudós férfiak neveztessenek és tápláltassanak.

1. §. Hogy minden fentirtak helyes rendben végeztessenek, s az említett jövedelmek hiven a mondott használatra fordítassanak, tartozzék minden főpap megyéjében arra gondot viselni és ha szükséges leendő, a királyi felségnek, azon eljárásról számot adjon.

Ezt ugyan a legkatholikusabb fejedelem, I. Ferdinánd, szentesíthette és erre igazán felesleges volt a hivatkozás, mivel hogy ebben Hajdúvármegye határozatának indokolására alapot épen nem talál, mert ami kötelességet felemlít ez a törvénycikk, azt a főpapok máig is rendületlenül teljesítik.

Az 1550. évi 19. t.-c. arról szól, hogy a főpapi méltóságok idegeneknek ne adományoztassanak, az 1555. évi XV. t.-c. rendelkezik arról, hogy az egri püspökség tizede Eger, Sáros, Murány váranak s több más váranak, melyek az ország ezen részeinek megvédelmezésére szolgálnak, fentartására fordítassék.

Az 1556. évi 18. t.-c. a megerősített helyek szakértő építőmesterek által leendő megvizsgálását, a területek megfontolását és kijelölését tartalmazza.

Az 1557. évi V. t.-c. a császári gyűlésre rendelt ország szószólóinak költségei megtérítését tartalmazza.

Az 1556. évi 39. t.-c. arról szól, hogy az esztergomi egyházi káptalan végre-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Régi nemesség.

Irtá: Maurice Leblanc.

Pontban reggeli hét óra, mikor tíz kilométernyire Pongues mögött az auto-motoron megtagadta a szolgálatot.

Miután régebbi megbeszélés szerint másnap reggel sürgős ügyben Grenobleban kellett lennem, nem tehettem egyebet, mint kocsimat a sofőrre bízni és a nevers-i vonattal tovább utazni.

De abban a pillanatban, mikor magamat erre elhatároztam, egy másik automobil közeledett felénk. Azonnal felismertem, Géricourt herceg 40 P. S. számú kocsija volt.

A herceg megelőző estén Ponguesben a »Splendid«-szállodában nejével együtt a szomszédságomban levő asztalnál vacsorált.

Midőn észrevettem, hogy bajban vagyunk, megállította kocsiját, leszállt és felajánlotta udvariasan szolgálatát. Széptermetű, magas férfi, kifogástalan eleganciával. Angolosan bo-

rotvált arca erélyre és intelligenciára vallott. Szeretreméltósága elragadott.

Elmondtam neki balesetemet, mire lekötözött szeretreméltósággal helyet kínált a kocsijában.

A meghívás olyan szívélyesen hangzott, hogy kénytelen voltam elfogadni.

— Nem szerez semmi alkalmatlanságot Aixles-Bainsbe megyünk. Grenoble közel van hozzá és vonaton...

Bemutatott a hercegnének, akinél a legmagasabb műveltség raffinált előkelőséggel párosult.

Eleinte kissé rideg, szinte ellenszenves volt, tartózkodó modorával, de később mindinkább belemelegedett és kilépett rideg, tartózkodó viselkedéséből.

A kocsiban belsejében ültünk egymás mellett míg a herceg és a gépész felváltva kormányoztak.

Beszélgésünk során kiderült, hogy sok közös ismerősünk van: Graysék, Cheverlysék, Compiègne herceg, madame d'Astor stb. A hercegné élénken érdeklődött művészetem iránt, ismerte legjobb képeimet és nagy művészi megértéssel bírálta alkotásaimat.

Kitűnően elmulatgattunk és Macotban megreggeliztünk.

Észrevettem, hogy a herceg bár temperamentumosabb, de sokkal felületesebb és kevésbé művelt volt.

Ő is elragadtatással beszélt a képeimről, de azt a benyomást tette reám, mintha nem is látta volna.

Egyébként gyakorlott társalgónak, jó borismerőnek és borfogyasztónak bizonyult.

De leginkább meglepett csodás, közvetlen egyszerűségük, ami talán egészen természetesnek látszik az ilyen előkelő egyéniségeknél, noha mégis nehéz lehet ez a lekötözött, egyszerű szerénység Franciaország legrégebbi nemesi neve viselőjének és legnagyobb birtokosának.

Utunk vége felé már bizalmasabbak letünk egymáshoz. A hercegné elragadó utitárs volt... Gyönyörű idő kedvezett... a nap elhalt a fenséges estakönyvben...

Nem mondhatom, hogy mélyebb szívélyesség fejlődött ki közöttünk.

Nem; — és mégis — miért beszélgettünk olyan mélységes komolysággal? És miért fejlődött ki közöttünk az érzelmek és gondolatok

Gyászkalapokat

a legegánsabb kivitelben kap-

hatók és legrövidebb idő alatt

modell szerint

készülnek

Berger Paula női kalap termében.

Nagyvárad, Bémer-tér.

Molnár cukrász mellett.

hajtásokat az egész országban eszközöljön.»

Ezután következik a «stb.» és valószínűleg a határozat indokolása erre fekteti a fősúlyt, mivelhogy az indokolásban hivatkozott törvénycikkek közül egyetlenegy sem támogatja ama kijelentést:

»*hogy azokat a feladatokat, melyeknek megoldására vagy szolgáltatására az egyházi vagyon a papságnak adatott, az egyház nem teljesítette a múltban sem, annál kevésbé teljesíti a jelenben, amikor a feladatok legnagyobb részét az állam végzi.*»

Tény, hogy II. Ulászló mikor a Magyarország véderejét a banderialis rendszerrel fokozta, a főpapoknak kötelességévé tette bizonyos számú lovasság tartását, azonban a püspökségek, kolostorok, káptalanok, prépostságok nem ekkor nyerték adományait, mint ezt a határozat feltüntetni szeretné, hanem kissé régebben; p. o. a nyitrai püspökség már állott a honfoglalás idejében, a többi részint Szent István, részint Szent László, részint a II. Ulászló utáni királyok alapították, az alapítás feltételei mindenkor a hitélet erősítésére, a tudomány fejlesztésére, az iskolák felállítására irányult.

A papok, főpapok, káptalanok, szerzetesek, prépostok, perjelek katonáskodási kötelezettségét megállapította az akkori harcias kor szilajsága, amikor a püspöki, káptalani, perjeli székhelyek, zárdák arra szolgáltak, hogy a támadások elől oda menekülő népeket megvédelmezzék.

A banderialis rendszernek volt a következménye, hogy Szalkay László esztergomi, Tomory Pál kalocsai érsek és Perényi Ferencz nagyváradi püspök a mohácsi ütközetben 1526. aug. 26-án elesetek több főpappal együtt.

Ezek tehát eleget tettek a Hajdúvármegye indítványában fejtegetett kötelességüknek.

A legkatholikusabb fejedelem, I. Ferdinánd idézett törvénye az elpusztult zárdáknak, klostromoknak és káptalanoknak birtokairól és tartozmányairól rendelkezvén, egyttal rendelkezik arról is, hogy ezek a vagyonok »tudós papok és Isten igéjének igaz hirdetői táplálására, hogy a népet a régi igaz értelmű, valódi katolika hitben és vallásban megtartani és azokat, kik attól az országban eltértek, arra visszavezetni igyekezzenek« — fordítassanak.

Hajdúvármegye határozatának indokolásában azt állítja, hogy ezt ma már az állam végzi; ez természetesen kissé meggondolatlanul van oda vetve, mert az állam ténykedései közzül mégis csak kimaradt a más vallásuaknak a katolika hitre való visszavezetésének kötelessége.

Ó Felsége, a király is elengedi, hogy a főpapok a hívek katolika hitbeni visszatérésekről neki számoljanak a főpapok.

Hogyha Hajdúvármegye ezt vissza akarja állítani, lépjen fel nyíltan és őszintén, mondja ki, hogy a szekularizációt a vért követeli, mert a főpapok nem tettek eleget az 1548. évi XII. t.-c. rendelkezésének.

Utalnunk kell különben arra, hogy a most hivatkozott törvénycikkben egyetlen szó sincs arról, hogy a főpapok katonáskodni kötelesek az elpusztult zárdák, kolostorok és káptalanok helyett.

Hajdúvármegye határozatának indokolásában a törvényre való hivatkozás tehát határozottan rossz, nem oda való, sőt az 1548. évi XII. t.-c. cikkekre való hivatkozás — komikus.

A törvényt egészében kell elfogadni, úgy, amint az rendelkezik. Például:

az egri püspökség tizedének Eger vára, Murány és Sáros várának megerősítésére való fordítása már arra mutat, hogy az egyházi alap jövedelméből vára-

kat tartottak fent és javítottak, holott Murány és Sáros nem volt az egri püspökség tulajdona.

Ez a rendelkezés már elenyészett, mert Eger és Murány vára mint vár fent nem tartatott, Sáros vára, mely Nagysáros község határában, Sárosvármegyében van, most már csak romjait mutatja, azután meg a papi tized is megszűnt.

Ezek csak a törvényre való hivatkozás gyöngeségeire utalnak.

Dus László.

Szterényi József Kalocsán.

Nagy és impozáns ünnepség keretében látta vendégül Kalocsa városa Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár a kalocsai katolikus legényegyesület alapításának huszonötödik évfordulója alkalmából. Az államtitkár, aki szombaton este utazott Budapestről Kalocsára, dr. Várossy Gyula kalocsai érsek vendége volt. Ünnepi díszet öltött ez alkalommal Kalocsa városa. A vasuti állomás bejárója felé diadalkaput emeltek s amerre az államtitkár az érsek kocsján bevonult a városba, a közönség állt sorfalat. Dél előtt tizenkét órakor ülte meg a kalocsai katolikus legényegyesület a kalocsai kaszinó kerthelyiségében fennállásának negyedszázados ünnepélyét díszes közgyűlés keretében, amelyen az elnöklő Várossy Gyula érseken kívül Szterényi Károly, az Országos Katolikus Szövetség igazgatója és Szterényi József államtitkár mondtak nagyhatású beszédet. Az államtitkár többek között ezeket mondotta beszédében:

— A államtitkár beszéde elején a kereskedelemügyi kormány köszönetét tolmácsolta Kalocsa városának, amiért meghívták a kereskedelemügyi kormányt, hogy tanuja lehesen annak a felemelő ünnepségnek, amely a város falai között végbe megy. Üdvözli a legényegyesületet a második negyedszázad küszöbén

olyan csodálatos összhangja, az isteni természet szemléleténél? . . .

Aixban elváltunk és elhatároztuk, hogy Párisban viszontlátjuk egymást. A hercegné kifejezte azt a kívánságát, hogy az arcképét fessem meg a számára.

Én a vonaton Grenobleba utaztam, de alig végeztem el teendőimet, visszasiettem Aixbe. Bevallom, mindig vonzódtam az előkelő nemességhez.

Leadtam névjegyemet a Géricourt villában. Másnap reggel meghívást kaptam az ebédhez.

A villa, helyesebben palota, kissé félre esik a várostól, a Mont-Renard domb festői oldalán.

Olasz renaissance-modorban emelkedő oszlopcsarnok övezi. Egyenruhás szolgák állnak szertartásosan a lépcsőcsarnokban.

Egy egész sor nagy és széles termen át, otthonos kis budoárba vezettek, ahol előkelő, díszes társaság volt már együtt.

Mikor bejelentettek, üdvözetemre egy ur és egy urnő felemelkedett a helyéről és néhány lépést tett felém.

Az ur kijelentette, hogy nagyon megörült, mikor névjegyemről megtudta, hogy Aixban

tartózkodom és boldognak mondta magát, hogy egy ilyen nagy művészt asztalánál vendégül láthat.

Azután bemutatott nejeinek, Géricourt hercegnének, aki minden leereszkedés nélkül üdvözölt.

Zavarban voltam.

Ez volna a herceg és a hercegné?

Ez az apró, kövér, közönséges külsejű ember és ez az egyszerű, igénytelen nő? . . .

Es kik lehettek azok, akikkel találkoztam?

Nem mertem kérdezősködni és minden valószínűség szerint bárgyu arcot vágtam. Azt azonban megállapíthatom, hogy csakhamar élénk részt vettem a társalgásban, — de milyen társalgásban? — és nagyon sokat foglalkoztak velem.

Az ebédlőbe mentünk.

Két idős, szeretetreméltó, fecsegő hölgy közé kerültem, könnyű volt tehát szótalanságot megőrizni. Ugy éreztem magamat, mintha paráznál ülnék.

Étkezés közben, midőn tekintetem véletlenül a háziurra esett, a háta mozgott, merev mozdulatlan inasarcot pillantottam meg; az utitársam volt, az a lojális, szeretetreméltó ur,

aki lekötözött modorával helyet adott a kocsjában . . .

Tekintetünk találkozott . . .

Diskréten mosolygott . . .

Az arcomba szökött a vérem . . .

Mély megszegyenyülés fogott el . . .

Resteltem bárgyuságonnal! . . .

Az a kifejező arcu, szép magas ember, nem érdemli, hogy ilyen alárendelt, nyomorult állásban tötse el életét! . . .

Asztalbontás után, a nagy tolongásban felhasználtam a kedvező alkalmat és elosontam észrevétlenül . . .

A szobateány, aki felöltömet udvariasan rámsegítette, a fülembé sugta:

— Hyppolite és én holnap kirándulást tesszünk az automobilon, mialatt az uraságok fürdőben lesznek. Ha a művész ur akarja, lefestheti arcképemet.

Hirtelen megfordultam és szemben álltam az utitársnőmmel, akinek lelkülete az enyémmel olyan csodálatosan összhangzott, az álhercegnével, akinek arcképét az őszi műtárlaton szándékoztam kiállítani . . . Dühösen kikaptam kezéből a botomat, kalapomat és elrohantam . . . a viszontlátásig . . .

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcánszerezze be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményed és eltűnik. Telefon 512.

és lankadatlan kitartásra buzdítja. Megemlékezik a multiról, a kisipar alapvetőiről, az egyház felkent papjairól, akik évszázadokkal ezelőtt erejüket az iparfejlesztés szolgálatára fordították. A hit erejével állanak ellent annak a kísértésnek, amely a másik oldalról csábítja őket. Az ilyen tévtanokat hirdető egyetek támogatása nem is lehet a kormány feladata, a hogy a kereskedelmi kormány miért áll csak az ilyen egyesületek mögött úgy anyagilag, mint erkölcsileg, és nem a másik osztály mögött, annak is meg van a magyarázata. Mert míg ez utóbbiak tévtanokat hirdetnek, addig a katolikus legényegyesületek a vallást, az erkölcsöt, a hazafiaságot építik. A kisipar a társadalomra szorul, s a társadalomra vár az a nagy feladat, hogy a kisipart megmentse és ebben a nemzetalkotó nagy munkában üdvözli a közönséget és első sorban Várossy Gyula kalocsai érseket, aki eddig is állandóan meleg szeretettel és érdeklődéssel működött közre a kisipar fejlesztésének szolgálatában.

Percekig tartó éljenzés és viharos taps követte Sztetényi József nagyhatású, tartalmas beszédét.

Várossy Gyula érsek a tetszészaj lecsillapultával néhány szóval berekesztette a diszülést.

Ezután az államtitkár Várossy Gyula érsekkel és kíséretével átvonult az iparkiallítás területére, a hol örömeinek, elismerésének adott kifejezést afelett, hogy, midőn megnyitja a kiállítást, az Alföld virágzó iparának remekait láthatja ott. Délben fél 2 órakor a katolikus kör disztribúciót adott Sztetényi József tiszteletére, amelyen számos felköszöntő hangzott el. Este kivilágították a várost és a katolikus legényegylet hazafias tárgyú színelőadást rendezett.

A török-görög háború küszöbön.

Szaloniki, augusztus 16. Coussis serres görög konzulátus titkár ismeretlen tettesek meggyilkolták.

A hajózási társaságok képviselői mai ülésükön elhatározták, hogy a bojkott ügyében lépéseket tesznek a válnál.

Páris, augusztus 16. A Petit Parisien szerint a nemzetközi hajóraj 8 hajója valószínűleg Kréta előtt fog vesztegelni. Ha a krétiak addig a hatalmak követelményeinek nem tennének eleget, erélyes intézkedések fognak történni. Legalább is ezer emberből álló csapat áll készen a partraszállásra. Ha erre kerül a sor, úgy visszaállítatják a július 27-ike előtti állapotot.

Konstantinápoly, aug. 16. Hivatalos megállapodás szerint július 27-én egy albán ember rablótámadást intézett a prizrendi osztrák-magyar alkonzul ellen, politikai merényletről tehát nincsen szó.

Kanai jelentések szerint a kréti védőhatalmak konzulai e hó 18-án egy az ideiglenes kormányhoz intézett nyilatkozatban utaltak ama veszélyekre, amelyek a sziget autonómiáját fenyegetik az esetben, ha a krétiak

nem engednének a hatalmak kívánságának, hogy a görög lobogót vonják be.

Tegnap ese a kréti nagy hatalmak nagykövetei az olasz nagykövetnél gyűltek össze, hogy a helyzet felett tanácskozzanak. A nagykövek táviratilag utasítást kértek kormányaiktól.

Kána, augusztus 16. Tegnap este a képviselői gyűlekezet tagjainak megérkezésekor fegyveres parasztokból álló csoport nyomult a városba, mely megszállotta az erődöt, hogy az ott kitzött görög lobogót megvédjék.

Konstantinápoly, augusztus 16. Hirlik, hogy a török flotta Karpáthos helyett a kisázsiai part mentén lévő Marmarissba vonul. Ez valószínűleg a kréti védőhatalmak tegnapi jegyzékének hatása alatt történik.

A fumei bankrablás.

Orlow Pétert Zürichben letartóztatták.

A budapesti rendőrségnek ismét nagy sikere van. A fumei bankrablás ügyében erélyes, gyors és körültekintő nyomozás meghozta az eredményt: Orlow Pétert, a szökésben levő rablók egyikét tegnap délelőtt letartóztatták.

Pénteken Kribiczky címére Orlow egy levele érkezett, amelyben megírja, hogy megállapodásuk ellenére Zürichben fognak találkozni.

»Jöjj azonnal« írja Orlow a levélben, »a főpostán posta-restante levél vár, melyben a találkozási helyet közlöm.«

Erre Bartha Endre rendőrfogalmazó Schön detektív kíséretében Zürichbe utaztak, ahová még szombaton megérkeztek. A postán álltak lesbe, mert biztosra vették, hogy Orlow érdeklődni fog aziránt, vajon Kribiczky megérkezett-e vagy sem?

Vasárnap délelőtt a főpostán megjelent Orlow és érdeklődött a saját levele iránt. Kapott utasítás alapján a postatiszt azt modotta, hogy a levelet már elvitték.

Erre a bankrabló nyugodtan távozott, nem is sejtve, hogy a rendőrök nyomában vannak. Ezek azért nem fogták el azonnal, mert meg akarták tudni, hogy hova megy és kívül találkozik, nem várja-e valahol Spektor.

Orlow a pályaudvarra ment, ahol sokáig várakozott, majd türelmetlen lett és később elment. A poste restante levélben ide adott Kribiczkynek találatát.

Amikor kilépett a pályaudvarból letartóztatták.

Dr Bartha Endre rendőrfogalmazó a következő táviratot küldte a főkapitányságnak:

»Levelet tegnap postán megtaláltam, ennek alapján Orloffal ma reggel a pályaudvaron elfogtam. Ruhájában rejtett helyeken 63 darab huszkoronást és 36 frankot találtam. Ruháját most bontjuk szét. Nevezett még tagad. Most kezdődik kihallgatása. Beismeri, hogy a felmutatott fénykép azonos vele. Vallomás alapján most Spektor elfogatása iránt legszélesebb intézkedéseket megteszünk.

Bartha.

A főkapitányságon ez a távirat nagy örömet keltett és Barthának ezt sürgönyözték:

Hétlőn délelőtt Orloff kihallgatásáról és az ügy közelebbi részleteiről kimerítő felvilágosítást kérek.

Pekáry Ferencz.

Egy harmadik levél.

Tegnap Kribiczky címére a Dagály-utcába még egy harmadik levél érkezett. Ez is a mozgópostán Veistriz (Bisztrica) környékén lett feladva, de nem tartalmazott levelet, hanem ákom-bákom rajzokat.

Ezek a rajzok, úgy látszik, az utirányt jelzik, amelyben valaki szökik.

Kribiczky erről a rajzról azt állítja, hogy nem érti, nem tudja mi a magyarázata.

De valószínűnek látszik, hogy Spektor Veistriz közelében rejtőzködött és onnan küldte a leveleket. Nem lehetetlen az sem, hogy most saját szökése utirányát közli Kribiczkyvel.

Berlinből táviratozzák nekünk: A Lokalanzeiger jelenti Zürichből: Tegnap reggel az itteni pályaudvaron a fumei bankrablás egyik tettesét, Orloff Pétert, amikor egy Luzernből ideérkezett vonatból kiszállt, letartóztatták. A letartóztatott, amikor a pályaudvar rendőrszobájában vallatásra fogták, tagadta, hogy ő Orloff és kijelentette, hogy semmi köze sincs a fumei bankrabláshoz. Orloff később egy őrizetlen pillanatban a nadrágtartójával fel akarta magát akasztani, ezt azonban megakadályozták.

Véres vasárnap Váncsodon.

Egyetlen vasárnap sem mulik el anélkül, hogy a vármegye egyik-másik községében embervért ne ontana az alkohol.

A falu népe egész héten turja a földet, dolgozik, fárad a megélhetésért s mikor eljön a vasárnap, a pihenés ideje, megtelnek a korcsmák s a pálinka, vagy a bor megvadítja őket. Ilyen állapotban a legcsekélyebb dolgokért képesek barátjaik, sőt még hozzátartozóik vérért is ontani. Ezáltal nem csak ellenfelüket teszik nyomorékká, sőt nem ritkán életüket is veszik, hanem tönkreteszik önmagukat is, börtönbe jutnak.

Az elmúlt vasárnap Váncsod községben történt ilyen véres eset.

A község legényei a pihenés és más nemesebb szórakozás helyett a korcsmát keresték fel, mint minden más vasárnapon s itták a butító pálinkát és lőrért és csakhamar hangos lett a falu korcsmája.

Az alkohol gőzétől az indulatok, az elfojtott bosszu és a virtus kitör ilyenkor s akinek haragosa van jelen, azt hiszi, hogy elérkezett a leszámolás ideje.

Vékony Sándor 17 éves legény és Fábán Lajos pár évvel idősebb legény már jó idő óta rossz szemmel nézték egymást, mert mindkettőnek egy leányzón akadt meg a szeme. Ugy látszik, hogy Vékony Sándor udvarlását szivesebben fogadta a közös imádot, s ezért Fábán Lajos bosszút torlalt Vékony Sándor ellen.

A mulatozásból később táncra került a sor s a leányok között jelen volt az is, aki miatt Fábán Lajos féltékeny volt Vékonyra s midőn Fábán látta, hogy Vékony nagyon forogódik a leány körül, összebeszéltek egyik cimborájával s belekötöttek Vékony Sándorba.

Szóról-szóra, majd bicskára került a dolog. Előbb a földre teperték Vékonyt, de amikor ez

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyűkben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad Rákóczi-ut. Telefon 130.

kiszabadította magát támadásaitól, Fábian Lajos bicskát rántott és ezzel támadt Vékony Sándorra. Előbb fejét szurta meg, majd a karját hasította fel, végül a hasába dőlte a kést s felvágta a hasfalat.

Vékony Sándor belei kifordultak s véresen esett össze a legény.

Nagy riadalom támadt erre a mulatozók között, akik a vér látására szétfutottak.

A súlyosan sérültet még az éj folyamán beszállították Nagyváradra a biharmegyei kórházba, ahol azonnal ápolás alá vették. Sérülése életveszélyes s aligha meg tudják menteni az életét, bár öntudatánál van s ki lehetett haligatni.

A hatóság azonnal jelentést tett a kir. ügyészségnek.

A csendőrök Fábian Lajost elfogták. A fogházban lesz ideje, hogy elmélkedhessék a váncsodi véres vasárnapról, mikor erőt vett rajta az alkohol és a virtus.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

*** A csendőriskola berendezése.** A nagyvárad csendőriskola átalakításáról és építéséről már megemlékeztünk. Az épületekkel már elkészültek, úgy, hogy a hét végén átadhatók lesznek az összes épületek s azután még az udvaron lesz üvegezési, planirozási stb. munka. Az augusztus hó végén felállítandó iskola parancsnoka: Várad Ede csendőrezredes már vasárnap megérkezett s megtekintette az iskola épületeit és területét s tetszését fejezte ki az iskola célszerű elhelyezése felett. Egyes épületeket már el is foglaltak s berendeztek az iskola céljaira. Az ezredes parancsnoksága alatt 20 tiszt lesz beosztva az iskolába, akiknek egy része már meg is érkezett Nagyváradra.

*** Diszes temetés.** Őszinte, mély részvétellel értesült városunk előkelő közönsége a gyászestéről, mely dr. *Vucskics* Gyula esperesplébánost, lapunk felelős szerkesztőjét sujtotta, testvére *Piszarevits* Miláné, született *Vucskics* Amália halálával. Az áldott lelki urnó végtisztességén tegnap délután impozáns módon jutott kifejezésre az általános mély részvét. A diszes koporsót elhalmozták szebbnél-szebb koszorúkkal s a temetésen zsufolásig megtelt előkelő közönséggel a plébánia tágas udvara. A többek között ott voltak: *Fetszer* Antal felsz. püspök, dr. *Lányi* József tinnini püspök, dr. *Laurán* Ágoston pápai praelátus, dr. *Karsch* Lollion Bundala Mihály, *Spett* Gyula, *Gábrilly* Lajos kanonokok, *Imrik* S. Zoltán, *Halász* Gyula plébánosok, *Mayer* Antal tb. pápai káplán, dr. *Némethy* Gyula, dr. *Lestyán* Endre, dr. *Pataky* Arnold papnöveldei tanárok, *Kozáry* Gyula hadapródiskolai lelkész-tanár, *Gencz* János görkath. esperes, *Makucz* Ernő, *Serly* Viktor, P. *Gauruder* Izaurus kapucinus házfőnök, *Sárréti* János, *Trebiczky* Ferencz tábori lelkész, *Mellau* István, dr. *Mazurek* Gyula, továbbá *Keller* József ny. őrnagy, *Szirmay* M. segédtanfelügyelő, dr. *Kovács* S. János, *Dus* László, *Székely* Sán-

dor, *Imrik* László, dr. *Imrik* Gusztáv, dr. *Schweiger* Ede, *Stark* Gyula, *Mütter* Ferenc nyug. táblabíró, *Komlóssy* József, *Gilreiner* Adolf, *Molnár* Lajos, *Jelinek* Ferenc, dr. *Gerő* Sándor, dr. *Krüger* Aladár, dr. *Krüger* J. nő, *Sztankovics* József, *Kugler* Albert, *Bérczy* János, *Magdics* Károly, *Vértessy* Andor, *Mártonffy* Zoltán, *Lukács* István, *Szártory* Endre, *Karger* Sándor, *Virányi* Győző, *Mercz* Antal, *Buzássy* József, *Csávássy* Gyula stb, az újvárosi *Immaculata* zárda irgalmas nővérei a bennlakó növendékekkel s nagyszámu előkelő hö'gy közönség. A diszes ravatal az udvaron volt felállítva s a koporsót a remek koszorúk teljesen elborították. A koporsó mellett a gyászba borult családtagok foglaltak helyet. A gyászszertartást *Fetszer* Antal felsz. püspök végezte, nagy segédlettel. A megható gyászének elhangzása után megindult az impozáns gyászmenet az újvárosi központi temetőbe, ahol a sokat szenvedett áldott urnó porhüvelyét a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. A diszes temetést *Weiszlovits* Adolf fia cég temetkezési intézete rendezte kiváló pontossággal. Az elhunyt lelkiüdvéért ma, augusztus 17-én délelőtt 9 órakor lesz a gyázmise a Szent László templomban.

*** Kinevezés.** A nagyvárad kir. ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületében dr. *Nesstor* József nagyváradvárosi kir. járásbírói díjtalan joggyakornokot díjas joggyakornokká nevezte ki.

*** Kirándulás Biharfüredre.** A biharmegyei és nagyvárad Sport-egylet folyó évi augusztus hó 20-22. napjain Remecen keresztül Biharfüredre kirándulást rendez. Találkozás f. hó 20-án reggel 6 órakor a nagy állomáson s indulás a 6 óra 30 perckor induló vonattal. Csak sport-egyleti tagok és gyakorlott turisták vehetnek részt. A kirándulók 20-án este érkeznek meg lóháton Biharfüredre, az egész következő napot ott töltik s a fürdő környékén szintén kirándulást rendeznek s vasárnap reggel indulnak haza Belényes felé. Remecen villásreggeliről, Biharfüreden teljes ellátásról, visszafele jövet Belényesen ebédre és lovairól a vezetőség gondoskodik s az ezekért fizetendő részvételi díj 26 korona. A vasúti költséget mindenki maga fizeti. Jelentkezni lehet f. hó 18-án d. u. 6 óráig *Tátray* Gusztáv és *Kiss* Dávid urak fő-utcai üzletében.

*** Elhunyt fiatal leány.** Részvétellel értesülünk, hogy a *Fazekas*- és *Tar*-családokat mély gyász érte. *Fazekas* Rózsika élete legszebb idejében, alig 17 éves korában vasárnap este, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése ma, kedden délután 4 órakor lesz a *Sal* *Fezenc*-utca 8 sz. háztól.

*** A kamara ülése.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a pozsonyi kereskedelmi és iparkamara által alapított Pozsonyi női felső kereskedelmi iskola első évfolyama a f. 1909 évi szeptember hó 1-én napján nyílik meg. Miről az érdekelteket azzal értesítjük, hogy a fent nevezett ezen új intézet célját, tanzétét és felvételi feltételeket tartalmazó tájékoztató a kamarai irodában a hivatalos órák alatt, d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthető. Nagyvárad, 1909. augusztus hó 14. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella* Gyula, kir. keresk. tanácsos elnök. Dr. *Sarkadi* Lajos titkár.

*** Megverték a honvédet.** Vasárnap éjjel *Pocsolyán* György máv. fűtő *Malom* u. 23 számú lakásán, annak az öröme, hogy egy *Katalin* nevű nővel közösházartásba lépett, nagy murit csapott. Ezen a mulatságon több barátja és ismerőse, köztük *Papp* György honvéd is részt vettek. A cigány — mert az is volt — javában húzta a szebbnél-szebb magyar nótákat, a fiatalabbak táncra perdültek, az öre-

gebbek ittak, szóval az egész társaság jól mulatott virradatig. *Papp* György honvéd éjjel felé belekötött a murin megjelent leányok egyikébe, majd pedig arcul ütötte. A leány, aki ilyen bánásmóddhoz nem volt szokva, sirva fakadt. *Papp* György honvéd ezen tettén mindnyájan megbotránkoztak, *Nemes* János béresgazda pedig ezen eljárásáért felelősségre vonta. A honvédot is sértegetni kezdte, sőt annyira ment, hogy oldalfegyverét is kiakarta rántani, hogy azzal *Nemes* Jánost tetteleg bántalmazza. Mielőtt ezt megtehetné volna, *Nemes* János öt ököllel úgy fejbe vágta, hogy elszédült és eszméletlenül terült el a mulatság színhelyén. Midőn *Papp* György honvéd kábultságából magához tért, a mulatságból eltávozott. A rendőrség az ügy teljes tisztázása végett megindította a nyomozást.

*** Rendőri hírek.** Ma délelőtt fél 12 óra tájban *Zanyák* József városi járványkórházi kocsis a betegszállító kocsival a *Kossuth* *Lajos* utcán részeg állapotban sebesen hajtott és *Indrijes* *Mitru* (à *Irimie*) telkesdi lakost elgázolta. A kocsit a nevezett lábán végig hajtotta s *Indrijes* *Mitru* lábtörést 20 napon felül gyógyuló sérülést szenvedett. Rendőrség a bűnvádi eljárást folyamathatá tette. *Mátyás* *Kálmán* *Kolozsvári* utca 99. sz. a lakó kazánfűtőtől ennek 14 éves *Mátyás* *József* nevű fia még folyó hó 7 én este megszökött s azóta ismeretlen helyen tartózkodik. A megszökött *Mátyás* *József* személyleírása a következő: Termete közép, arca kerekded, haja barna, szeme kék, öltözete sűrű kockás nyári ruha, fehér szalma kalap. A mezitlábás szökevényt a rendőrség körözi. *Mándoki* *Lajos* városi vízműtelepi algépész bűnvádi feljelentést tett *Bundik* *Zsigmond* vízvezetési munkás ellen, aki nevezettnek a gépházban felakasztott ruhájából egy drb. 20 koronás bankjegyet kilopott. *Bundik* *Zsigmond* tettét beismerte s előadta, hogy 8 korona pénzt elköltött, a megmaradt 12 koronát pedig *Mándoki* *Lajos*nak visszaadta. A rendőrség *Bundik* ellen folyamatba tette a bűnvádi eljárást.

*** Működött az alkohol.** *Lőrinc* *István* favágó már 9 éve él közösházartásban *Poncsika* *Juliánna* napszámosnővel. Uglátszik, nem a legjobb egyetértésben élnek, mert amidőn tegnap délután *Poncsika* *Juliánna* hazament, *Lőrinc* *István* vele veszekedni kezdett s hosszabb szóváltás után az asszonyt torkon kapta, földre teperte és fojtogatta, úgy hogy csak a házbeliék szabadították ki *Poncsika* *Juliánna*t *Lőrinc* *István* kezei közül. A házbeliék eltávoztak után azonban *Lőrinc* *István* a *Poncsika* *Juliánna* által vásárolt tojásokat előszedte és azokat *Poncsika* *Juliánna* fejéhez vagdosta s őt ismét bántalmazta. Majd baltát ragadott *Lőrinc* *István* s összeverte a takaréktűzhelyet s az azon volt ebéd: az udvarra kiöntötte és a baltával az asszonyt összeverte. Az ittas *Lőrinc* *István* az időközben odaérkezett rendőr a központi rendőrsége előállította ahol lezáratott.

*** Talált jószágok.** Bitangóságban találtott egy drb. vörös szőrű tehén, továbbá egy 3-4 hónaposnak látszó malac. Tulajdonosuk jelentkezzék a rendőrség kihágási osztályánál, mert a talált jószágok el foguak árvereztetni.

*** Találtattak** a következő tárgyak; 7 méter szines karton, egy drb. fekete bőrtárcsa, melyben 2 drb. zálogcédula és néhány fillér készpénz volt. Egy másik pénztárcsa egy ezüst óráról szóló zálogjeggyel és néhány fillér tartalommal. Egy láda kulcs szappan és végül egy szekérbe való faülés, egy drb. lópokróccal és egy drb. téli kendővel együtt. Igazolt tulajdonosuk mindezen tárgyakat átvehetik a rendőrségen I. emelet 7. sz. szobában.

x **Az Európa-szállodában** minden délután 4 órától zene, melyet Ponta Kálmán jó szólista kitűnő zenekara szolgáltat. Ugyanott elsőrangú mozgófénykép előadás van minden este, belépődíj nélkül. A mai műsor a következő: Költőn fel 7 órakor (bohózat). A kalandornő (megható). Hackenshmiedt birkózása (sport). A herceg mint udvari bolond (komika). Romeo és Julia (500 mtr. dráma). Az anyós képe (komikus).

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Varázskeringő:

Szerda: Görögabszoiqa.

Csütörtök: Milliárdos kisasszony. (Horti Sándor fellépte.)

Péntek: délután Szökött katona, este Tárjárás. (Horti Sándor fellépte.)

Szombat: Kék egér. (Horti Sándor fellépte.)

Vasárnap: délután Erdészleány, este Fenyerekek.

A kritikák gyöngye.

Ebből tanuljanak a kritikusok!

Az »Esztergom és vidéke« szini kritikus kritikát írt Füredi Ilona kisasszonyról, aki primadonna, és lehet, hogy ügyesen játszik. A kritika joga vitázhatatlan, de a mi a fenti lapban kritika gyanánt megjelent, olyan stílusban még a legmaradékos vidéki lapnak sem szabad írnia. Ezt a kritikát, mely méltán megérdemli a kritikák gyöngye (ad notam: »bajszfedők gyöngye«) nevet a következő kommentárral fűszerezi a Sz. N.

A mi itt következik, egy véresen komoly humor. Művészet, sőt mi több: Műbírálat, amely az »Esztergom és Vidéke«-ben remegtetni meg merész röptével a gyanutlan olvasót. Haj, ha Bleriot vagy Latham így tudnának repülni! Különbölni lehet, hogy tudnának, ha ismernék Füredi Ilona kisasszonyt, akiről a kritika szól. És pedig eképpen:

Füredi Ilona szubjektivitását a kellemesen csengő, szinte muzsikáló hang és a modernül felszintes attrakciók alkotják. Minden emberismeret illuzióját meglepetésekben önti ki. Sohase markol a hideg eksztázisokba és nem dolgozik vonagló mozdulatok, kitörő sikolyok talmi enerzsiájával. Csak azért dolgozik: ami emberi. Vannak művészek, kiknek lelke néha túlrad a gazdaságban, de nem lévén serlegeik amibe töltsenek: gazdag szüreteik aranylő bora páráként tűnik a semmibe. Bánatos fejhajtással mondanak le a tökéletességről és félig készen esik ki resignált, fáradt keziből minden gesztus, minden ábrázolás. A la: Füredi Ilona. Mindig a pillanatnak dolgozik mindig a mondatait illusztrálja s szépen tündöklő szemei elől ködbe veszik a cél. S úgy megy tovább, vigan, iürgén, édesen: amint a mondatai vezeték. Figyelje meg Árkosinét, hogy mily nagy lelki atélissal siklik keresztül a mondatokon az, hogy a cél felé repülő lelkének minden suhanása a megérkezés szépségét susogja fülünkbe...

Igy zeng a kritikus, lecáfolva azt, hogy a bírálók csak epések tudnak lenni. Az nem baj, hogy senki se érti a kritikát, de szépen van írva. De sehol se találjuk ezt a szót: kéjgáz. Pedig még ezt is belevehette volna a kritikus ur. De kár, hogy a kritikus ur nem mindig tudja, mit akar írni, és miért nem akarta azt megírni, amit írt. Es ha megírta azt, amit nem írt, miért nem akarta azt amit írt. Különbölni némi megmagyarázatott ó ad; és pedig:

Nem tudom, talán nagyon is elvontan írom

kritikáimat s talán itt-ott nem is azt értik alatta, amit teljes objektivitáson mal szeretnék de nem tehetek róla; a porzsolkálmani szimpelksszéggel nem tudok lelki alapon álló művészi kérdésekről beszélni. Azonban tudom azt, hogy amint nekünk jogunk van megírni mindent, amit látunk, úgy a megbírálatnak is szabad azt gondolni rólunk, hogy szamarak, vagyunk.

Már most azt a kérdés, mit szól mindehhez esetleg bánatos fejhajtással töltve gazda szüretének borát saját serlegébe, Füredi Ilona?

Messina romjai.

Deréki Antal darabjának az a nevezetessége, a mit nem láttunk: a mozgófényképek. Ez lett volna benne az egyetlen, a miért talán érdemes lett volna végignézni. A rendőri és a biztosító társaság óvatosságából gondoskodott róla, hogy valamiképp ez az egy valamirevaló rész ne vonzzon közönséget olyan szindarab megtekintésére, a melyet végignézni csak nagy önmegtágadással lehet. Az önképzőkörökben sokkal jobb dolgokat egyhangulag visszautasítanak. »Messina romjai« a drámaírásnak kacagtatóan naiv és bosszantóan kezdetleges eszközeivel készült tákolmány, a mely még mozgófénykép keretnek is silány. Ha már az Első magyar általános biztosító társaság s a rendőrség valamit közveszélyesnek találtak benne, inkább az egész szöveget törölték volna a mozgóképek helyett. Szerencsére a közönségnek megadta a jó ösztöne, miről van szó s a szinkör, mint »tátongó ür« csodálta végig Deréki Antal ur remekművét.

Az egyes szerepeket Sik Rezső, T. Pogány Janka, Hevesi Mariska és Guszti, Angyal Ilka, Tóth, Krasznay, Pápai és Deési játszották; őszinte részvét kárba vezett igyekezetükért.

—7.

Az utolsó premier. Az aréna utolsó premierje vasárnap este lesz. Erdélyi Miklós megszerezte előadásra a Fenyerekek című pompás fővárosi életképet. A Fenyerekek tavaly a Városligeti szinkör slágere volt, százötvenszer adták egymásután. Roppant ötletes és ügyes énekes bohózat, tele látványos jelenetekkel, kitűnő koplékkal, mulattató figurákkal, szóval egészséges vérbeli nyári darab. A színház új küszömökkel mutatja be a darabot. Feltűnést fog keiteni első sorban az a sekszett, melyet Toronyi, Tóth Elek, Gózon, Dési, Pápay és asszonyi egyforma gavallér uniformisban adnak elő. A premier publikuma között a hat színész sikerült csoportfényképét fogják kiosztani.

Horti Sándor Vendégjátéka. A nagyváradi körönség immár a harmadik kolozsvári színész vendégjátékában részeseül. Erdei Miklós módot nyújt arra, hogy a nagyváradi publikum az idegen színtársulatok tagjairól is véleményt alkasson maguknak. Csütörtökön este Horti Sándor lép fel s három estén át tehetségének minden oldaláról bemutatkozik. Komikus szerepeket játszik a Milliárdos kisasszonyban, a Tárjárásban és a Kék egérben egyaránt; ezeknek a szerepeknek a komikumuk azonban mind más-más genreből való s így Horti Sándor mint burleszk s mint szalon-komikus egyaránt pályázni fog a nagyváradi publikum elismerő tapsaira.

Varázskeringő. Bucsznak a távozó színészek. A hivatalos bucuk ugyan még csak a jövő héten zajlanak le, azonban egy-egy előadás már most is bucuzó számba mehet. Ilyen többek között a mai Varázskeringő-est is, a mikor Diósi Nusi utoljára játsza el Nagyváradon Francit, ezt a szép és poétikus szerepet, melyben a kitűnő diva legemlékezetesebb sikerét aratta.

TANÜGY.

△ **Főtanodai értesítés.** A nagyvárad kir. jogakadémián a beiktatások és beiratások az 1909—1910. tanévre folyó évi szeptember 1—15-ig eszközöltnék, ezen napon túl a főlevétel csak külön engedély alapján történhetik. A beiratás alkalmával minden újonnan belépő joghallgató köteles 6 kor. beiratási díjat a könyvtár és minden joghallgató 1 koronát a Mensa Academica javára lefizetni. Az I. félévi tandíj is a beiratáskor fizetendő. Ugyanakkor benyújtandók a kellően (érettségi bizonyítvánnyal, lecke-könyvvel és legújabb keletű hatósági szegénységi bizonyítvánnyal) felszerelendő tandíjmentességi kérvények. A I. éves joghallgatók sajátkezü aláírásukkal ellátott vizitkártya nagyságu fényképüket is kötelesek a lecke-könyvükbe illesztés céljából elhozni. A pót- és ismétlő alapvizsgálatok folyó évi szept. 9 től 14-ig tartatnak. A »Veni Sancte« szeptember 15-én lesz, a nyilvános előadások szeptember 16-án kezdetnek meg. Kelt Nagyváradon, 1909. július 1-én. Az igazgatóság.

Igazságszolgáltatás.

A magyar dal miatt.

Csanáloson történt a dolog, a hol a lakosok neve mind sinmagyar s a hol nemrég azt is alig tudták az emberek, hogy oláh nyelv is van a világon.

Mult évben egy nyári napon, szombaton d. u. békésen iddógált a korcsmában ifj. Szabó József néhány társával s bufeleljőnek magyar nótákat daloltak. A szomszéd asztalnál Erdei Péter, Erdei Lőrinc, Papp János, Pontos Illés és még néhányan barákoztak a pálinkával. A magyar dal nem tetszett Erdei Péternek s átordított Szabó Józsefhez:

— Ne magyar dalt daloljatok! Csanálos oláh falu, te is oláh legény vagy, itt csak oláh éneknek van helye!

— Oláh a nagyapád! vágott vissza Szabó József. Magyar vagyok, Csanálos magyar falu s csak azért is magyart énekelünk.

Szót szó követett, az oláh nótá hívei sekan voltak Szabó alig néhányad magával, az oláhok vérszemet kaptak, nekimentek Szabónak, megütötték s kiverték a korcsmából.

Szabóban feltört a virtus. Kirántotta a kését s visszaroht a korcsma felé. Az ajtóban még ott állt Erdei Péter a társaita; ezek persze le akarták fogni Szabót. Hogy esett, mint esett, a részletek nem bizonyosak, csak az kétségtelen, hogy Erdei Péter jókora készsúrással a bordái közt, ott maradt a földön.

Szabónak sikerült valahogyan elmenekülnie. Hazafutott. Az oláhok utána. Betörték az ajtót, mire Szabó puskát fogott, de azt, még mielőtt használhatta volna, kiütötték a kezéből. Aztán nekiesetek, összeverték s mikor tehetetlenül ott feküdt a földön, hátba szúrták. Auán elszaladtak.

A törvényszék előtt kiderült, hogy Szabó négyen sérelmezték meg: Erdei Lőrincz és még három társa. Ez alapon a törvényszék Szabót 7, Erdeieket 8—8 havi börtönrre ítélte. Felebbezés folyta; az ügy a tábla elé került, melynek büntető tanácsa tegnap Molnár Géza elnöklete alatt tartott ülésében bírálta felül az ügyet. A tábla Erdeieket büntetését 1—1 hónappal leszállította 7—7 havi börtönrre, Szabó Józsefre, a magyar dal védelmezőjére pedig, a kit a táblánál dr. Krüger Aladár védett, alkal-

mazta a 92. § t s a 7 havi börtönt leszállította három havi fogháza.

Az ítélet jogerős.

Ilyesmik is megeshetnek magyar emberrel Magyarországon, ha magyar dalt mer énekelni. És rólunk mesélik, hogy tüzzel-vassal magyarosítunk!

Hiszen ha úgy volna!

TÁVIRATOK.

Wekerle a királynál

Bécs, aug. 16. A Neue Freie Presse írja, hogy Wekerle miniszterelnök nem fog megjelenni Ő Felsége előtt, Ischlben. A király ott tartózkodása úgy is rövidre van megállapítva s Ő Felsége szeptember elején Bécsbe utazik s ott fogadja Wekerle miniszterelnököt.

A főherceg gépkocsija.

Zsolna, augusztus 16. Károly István főherceg ma Marzsofalván egy asszonyt automobiljával elgázolt. A szegény nőt gépkocsijára felvette 100 koronát adott át neki. Beszállította a vágbesztercei kórházba. Az asszony sérülése súlyos, de nem életveszélyes.

Nagy tüntetés Bécsben.

Bécs, augusztus 16. Tegnap este a cseh turistargyesület elindulása után mintegy 1500 német tüntető a Pratersternen át a belváros felé vonult. A rendőrség feltartóztatta a tüntetőket, mire azok kövekkel dobáltak. A rendőrség erre a tüntetőket a harmadik kerület tele szorította, a mire azok kisebb csoportokban vonultak a belváros felé, miközben több ízben összeütközésre került a sor. A csoportok a Rathaus felé vonultak, utközből különböző kihágásokat követve el. A Rathaus előtt nagyobb tömeggé verődtek össze és megkísérelték, hogy az ott vont rendőrkordont átörjék, ami azonban nem sikerült. Egy 150 főből álló csapat a Mariahiiferstrasse felé vonult és ott a Zivenstenska Bankja fiókja és az Arbeiterzeitung helyisége előtt tüntettek. A rendőrség itt is szászortta a tüntetőket, akik azonban újra összeverődtek és Hernans felé vonulva több ablakot bezúztak. A rendőrség mindössze 15 embert tartóztatott le. Botütések által 3, kődobások által több rendőr sebesült meg.

Bécs, aug. 16. A cseh kirándulók délután 5 órakor Melkből visszaérkeztek és minden incidens nélkül hagyták el a hajót.

A Keleti pályaudvar 25 éves fennállása.

Budapest, augusztus 16. Ma este a Keleti pályaudvar éjtermében nagy ünnepség volt, abból az alkalomból, hogy 25 évvel ezelőtt adták át a pályaudvart a forgalomnak. A lakomán az összes budapesti pályaudvarok és üzletvezetőségek képviselve voltak. Az ünnepségen megjelent Sztéryny József államtitkár is, akit viharos ovációkban részesítettek. Lasnich János állomásfőnök és azok a tisztek és alkalmazottak, akik a megnyitás óta teljesítenek szolgálatot a pályaudvaron, meleg ünnepelésben részesültek.

Nagy vasuti katasztrófa.

Colorado Springs, aug. 16. A Denver-Rio Grande vasut két vonata, melyeken mintegy 400 utas volt, itt egy görbület közelében összeütközött. Nyolcan meghaltak, ötvenen megsebesültek. Sérüléseik következtében többen haldokolnak.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői

Budapest, augusztus 16.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értékdőzsde 1909. aug. 16.	
Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papirban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleonder)	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	90.40

SZERKESZTŐI PÓSTA.

K. E. cukrász Helyben Az elfoglaltság és rövidlátás netovábbja, ha abból a címből, hogy »oros-zsidó bankrablók,« valaki kurta ésszel faji gyűlöletet akar kipiszkálni. Minden józan és hazafias magyar zsidó első sorban nyilatkozik ellene annak, hogy Magyarország tag kaput tár az Oroszországból ki-epert elemeknek. Ezekre egyáltalán semmi szükségünk s a hazai zsidóság első sorban tiltakozik ellene, hogy összetévessék az orosz igazságszolgáltatás elől beszökdöső söpredékkel, mint ön is teszi. Azért mert e nem kívánatos elem véletlenül orosz és zsidó, egyáltalán nem fogjuk őket tárt karokkal fogadni, sőt igenis rá fogunk mutatni mindenkor annak a szükségére, hogy az északkeleti határon jó lesz a sorsópókat valahára leereszteni. Ezt önnek nem magyarázzuk, ugys hiába magyaráznók. Ha viszont önnek tetszik, akár cukorsüteményekkel is traktálhatja a derék és becületes orosz-zsidó Kriviczkit és Kisinevszkit, remélhetőleg jobbak a süteményei, mint az ortográfiaja s azért ha kispert oroszországiakat Nagyvá-

radon szaporítani kívánja, inkább süteményekkel pártolja őket, ne pedig azzal, hogy éppen ön tolmácsolja ama bizonyos »inteligens olvasok nézetét.« Maradjon kiki a saját tepsijénél.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Az első nagyváradi államilag és városilag segélyezett Nőipariskolában a beiratások folyó hó 15-én
: : kezdődnek : :

Beiratási díj 2 korona.

Tandij egy félévre 50 korona.

! Tandij havonta is fizethető !

Bennlakók felvétetnek.

Értekezhetni lehet délelőtt 9—11 óráig és délután 3—5-ig. Schlauch-tér 10. sz.

Tarján Jánosné
tulajd. igazgatónő.

Budó Jánosné
helyettes.

4426—1909. tkvi sz.

Árverési hirdetmény kivonata.

Az élesdi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Szilágyi Menyhért élesdi lakos végrehajthatónak, Zsubán János élesdi lakos végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében az élesdi 509 sz. betétben A. I. 1—4 sorsz. 408—1. 409—1. hrszámú ingatlanokból (ház 205. sz. a beltelekben, kert a beltelekben) a legelő és erdő járandóságból a B. I. alatti Zsubán János nevében álló fele részre 740 korona 50 fillér kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s annak fogantatására határnapul az 1909. évi augusztus hó 30-ik napjának d. e. 9 óráját ezen kir. járásbíró árverelő helyiségébe kitzüti.

A bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a vagyis 74 korona 05 fillér az utolsó részletbe fog betudatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. járásbírósnál, mint tkvi hatóságnál és Éesd község előjáróságánál tekinthetők meg.

Élesden, 1909. június hó 1.

Kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

SINKA,
kir. járásbíró.

FORMNTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalanít!

Ara 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszerárban
Nagyvárad, Szent László-tér

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóci-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jóállás mellett pontosan javítom. Fő törekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses partfogást kérve vagyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmester, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-megye részére. ::

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi praksisom után** után épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János u 2. Grám-házban**

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tartós munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület üvegezést és képkeretezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üvegporcellán, konyha edényeket jutányos árban szolgáltok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

EUROPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: **Fülöp István.**

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tővében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapolt kőbányai sör. Estéoként cigány zene. Kifogástalan magyar :: konyha. Polgári árak. ::

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor. keresetre azonnal felvétetnek.

Cim a kiadóban.

Bátorkodom a gyászoló közönség b. figyelmet fethivni
NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA 20. sz. házban

Lévai Márton ur vezelése alatt álló tör. vényszékileg bejegyzett

S I R K Ö

RAKTÁRAMRA

ahól dus választékban található carrarai márvány, gránit, syenit és vörös márvány

S I R K Ö V E K

 eredeti gyári árban :: árusítatnak. ::

Kiváló tisztelettel **Reinold Oszkár** :: sirkőgyáros :: Saubsdorf, Szilézia.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa *darabja 3.60 kor.* 100 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

S a izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Ír i anemű *izzólámpa különlegességek*, fényképező-lámpák, ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** → megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos mozdíjakat

1. léőrőtől 12 léőrög minden nagyságban

Etvállaljuk

villamos világitás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Állami felügye-
let alatt álló

nagyváradai középiskolai internátus

gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére, Egyenkinti tanítás nevelőtanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigoru korrepotálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az ellátás, tan- és nevelés díja egy tanévre 700 kor.

Az intézet a város **legegészségesebb** helyén fekszik, közel a **tanintézetekhez**. Bő tájékoztatást kívánatra küld az intézet **tulajdonosa** és **igazgatója**, kivel értekezhetni lehet naponként **9—12-ig**,

Nagyvárad, június hó 22.
Tisza Kálmán-tér 9.

D É N E S P Á L,
intézettulajdonos és igazgató.

**A Nagyvárad Sörfőzde „Bihar”
sörarsnoka.**
Kossuth-utca Fűchsl-palota.

Van szerencsém a nagyérdemű közön-
séget értesíteni, hogy külföldi példa szerint
à la couvert étkezést
rendezek be a mai naptól fogva.

1 ebéd 1 K. 10 f.

étlap szerint **3 tál ételből**; leves, főze-
lék és sültből álló. Ugyiszintén

1 vacsora 70 f.,

melyek jóságra és finomságra egyik leg-
hírnevesebb konyha által sem lesznek
felülmulva.

Versenyzek a leghírnevesebb és lefino-
mabb fővárosi konyhakkal.

Nagyvárad sör gyári kimérésben.
Legfinomabb nagyváradl és érmelléki borok.

Számos látogatást kér kiváló tisztelettel

Popovits Sándor,
üzletvezető.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Van szerencsém értesíteni az elő-
kelő hölgyközönséget, hogy angol és
francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell
és speciális szabás szerint készítek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép **angol kosztümöket,**
és **izléses toalett-eket** stb.

Nagy gond van fordítva arra,
hogy az idej modern divattal ha-
ladva a legkényesebb igényeknek is
megfeleljek. Számítalan elismerés.
Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.
B. meghívásra elsőrendű divat-
lapokkal teszem tiszteletemet, eset-
leg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

Kecskeméthy István

terme, sörarsnoka, kávéháza, legszebb
kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
:: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
:: mellett ::

*Egyben van szerencsém a vidéki
utazó közönség szíves figyelmét
felhívni, hogy vendég szobáimat
ujjonnan berendeztem és tisztán-
tartására különös gondot fordít-
tok. Ugyiszintén a szállóhely olcsó
ár mellett szíves rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténkint? csak is a
NEMZETI SZALLODA hívós és kel-
lemes kerthelyiségében, hol minden este
mozgófénykép előadások tartatnak ci-
gány zene mellett. Minden második
nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérőlje.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemű bel- és külföldi **sirköveket**
márvány, granit és syenit
a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerezhető be.

**A legmegbízhatóbb arcápolószert
a szeplő és májfolt ellenes**

Lilium-Krém

szappan és puder.

Ára 1—1 korona. Ára 1—1 korona

Kapható:

„Arany-Sas” gyógyszerárában
Nagyváradon, Szent László-tér.

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos
Nagyvárad, Szaniszló-u 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen
tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gondtal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg
tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös árakért. Nemkülönben mindenféle butorokat
átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák,
egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve
javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses párt-
fogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46. szám. — Jó fiúk
tanulónak felvétetnek.

Helyi és vidéki meghívásra
azonnal megjelenek.